

TEATER TRÆNER EN I AT LEVE

STJERNESKUESPILLEREN WILLEM DAFOE VAR I DANMARK I FEBRUAR FOR AT ARBEJDE MED SKUESPILLERE OG FORTÆLLE OM SIN KARRIERE. MED FILM OG MED DET TEATER, SOM STADIG ER DET, HAN ELSKER MEST. ISÆR DANSEN.

There he is, nærmest gisper en pige på rækken bagved. Og det er han. I baggy sorte bukser og en sort tæt bluse. Meget diskret. Spinkel, senet, væver, ikke noget der fysisk syner af meget. Det gør energien til gengæld. Hvor stærkt oplever man mere og mere indest henover den søndag eftermiddag i februar, hvor stjernen Willem Dafoe gæstede Danmark, inviteret af Statens Teaterskoles efteruddannelse.

For det bærende, brændende indtryk efter mødet med Dafoe er liv. Engagement, liv, energi. Han er afslappet, fri i sin tale og i sit kropssprog, og så er han simpelthen så levende. Det er som om hver fiber sidder i hans trænede, magre krop. Den brede mund flækker tit i et selvironisk grin og åbenbarer de berømte, men ikke perfekte, ens tænder. Willem Dafoe ligner slet ikke noget, man forbinder med en Hollywoodstjernes lækkerhed, men sådan er han jo heller ikke. Det er netop hans personlighed, hans helt egen tilgang til rollerne, til sin karriere, til kroppen, som har været med til at skabe Dafoes særlige karriere i Hollywood.

WOOSTER GROUP FORMEDE DAFOE

Han kom til New York og beskriver sig selv som et meget usofistikeret barn fra Midtvesten. Og mødte så disse "cool mennesker" der lavede teater, og så var han solgt. Det var dengang man kunne komme til byen

med 500 dollars på lommen og leve der. Sådan er det ikke mere, siger Dafoe.

- De unge i New York i dag er blevet forledt af Wooster Group til at tro, at der er en karriere i avantgardeteater. Men det er meget mere professionelt i dag.

- Wooster Group har formet mig mere end noget andet, siger Willem Dafoe selv om det eksperimenterende teaterkollektiv, han var med til at starte. Hvor folk kom fra flere kunstarter og mest havde det fællestræk, at ingen af dem var trænet i teater. Men de var interesserede i at arbejde sammen.

- Vi var i krise hvert sekund. Økonomisk, personligt... det var et mirakel, det holdt så længe. Gruppen bestod af stærke performere, men det var altid et øje ud fra, der instruerede forestillingerne. Som performere var vi for involverede, vi havde ikke perspektivet på forestillingen.

I slutningen af 70'erne blev han en dag spurgt om han havde lyst til at være med i en film efter en filmproducent havde set ham i Wooster Group.

- Jeg var ambitiøs nok med Wooster Group, men jeg skulle også tjene nok penge til at holde et kompagni gående. Og så ville jeg heller ikke - i overført betydning - "blive i ghettoen".

For seks år siden forlod han Wooster Group, men har ikke sluppet performanceteatret helt. Han har lige

spillet med i en Richard Foremann forestilling i New York.

DANSER I HJERTET

Hvad hans metode er som spiller? Det er svært at sige, synes han. Men han lever i hvert fald ikke op til myten om den klassiske amerikanske filmskuespiller, skolet af Lee Strasberg med lån fra Stanislavskij.

- Det fungerer ikke for mig. Jeg får mere inspiration sammen med dansere især og musikere, siger han, og udløser et heftigt bifald fra de fremmødte fra Skolen for moderne dans.

- alle drømmer om at finde en skole, en metode, hvor når du går på den skole, så kan du virkelig blomstre. Men... Quit school, go to work! lyder stjernens ironiske råd til salen fyldt med elever.

- Jeg har altid villet være en performer. Ikke en skuespiller. En performer. I mit hjerte tænker jeg mere på mig selv som en danser. Det fysiske er bedst for mig. Performeren tænker i: jeg gør, mens skuespilleren taler om karakteren, går psykologisk ind i den. Egentlig er performer-begrebet den store cirkel om scenekunsten, og inde i den er der så en mindre cirkel, der hedder "skuespiller".

Det der i hvert fald er helt sikkert for Dafoe er, at hans tilgang til rollerne ikke er psykologisk.

BLÅ BOG

Willem Dafoe. født 1955. Amerikansk film- og teaterskuespiller. Har medvirket i alle typer af film, fra de helt store produktioner som "Spiderman" til små independentfilm. Men i Danmark selvfølgelig særlig kendt for sin medvirken i Lars von Triers prisbelønnede "Antichrist". I 1970'erne var han medstifter af en eksperimenterende teatergruppe The Wooster Group, som han først forlod endeligt for seks år siden. Er til maj aktuel som stemmen bag den skumle Rotte i Wes Anderssons Oscar-nominerede animationsfilm "Fantastic Mr. Fox".

- Jeg kan kun spille én scene ad gangen. Jeg har ikke brug for fortid og fremtid, jeg lever bedst i nuet. Jeg kan ikke tage impulser ind, hver gang jeg tænker frem eller tilbage i processen hele tiden. Naturalismen har slået filmen ihjel, synes jeg.

Når han forbereder sig ser han på hele manuskriptet. Hvis han kan se det klart, er det et dårligt tegn for ham.

- Så bliver det bare arbejde. Der skal være en hemmelighed. Jeg leder efter trickeren, forbindelsen til mig. Jeg leder altid efter en maske. Det kan være en accent, en halten, et kostume, noget der sætter mine forestillingsevner i sving og som tillader mig at holde rollen ud i strakt arm. Da jeg spillede skurken i "Spiderman", var producentens første indvending, da hun så mig, at ingen der styrer så stor en virksomhed, som min figur gør i filmen, ville have sådan et mellemrum mellem sine tænder. Det ville de få lavet, sagde hun. Jeg elskede det blev lavet! Når jeg tog den kunstige tand på, fik den mig til at tænke anderledes. Jeg tog det ind, det gav mig impulser, jeg forandrede mig. Var jeg kommet ind og var klædt ud og havde haltet, havde det været en helt anden kontrakt, jeg havde skrevet med publikum.

TEATRET HAR STOR FRIHED

Instruktøren er den vigtigste person for ham. Så da en i salen spørger, om Dafoe ikke selv har haft lyst til at instruere er svaret helt klart:

- Som skuespiller kan du være lidt uansvarlig. Jeg kan godt lide at lave andres visioner og ideer. Det frisætter mig. Lars (von Trier, red.) skaber for eksempel en

verden, som han kontrollerer fuldt og helt. Det hele er hans fantasi, der udspilles. Men han kan ikke gøre det selv og samtidig se på det. Derfor har han brug for mig.

- Jeg kan godt lide at gå ind i en andens verden. Jeg vil gøre alt for en instruktør, jeg virkelig beundrer. Men er det en mere kynisk type, der bare laver filmen for at booste sin karriere, så føler jeg mig mere beskidt og meget mindre motiveret til at præstere.

- Film er kontrol over alt. Det er lukket. Følelsen af tilstedeværelse er stærkere på teatret, og det tillader dig at lege mere. Noget tilfældigt kan ske, naturen skaber det, men det vil aldrig kunne ske på film.

- Film er fragmenteret. Når jeg har filmet en hel dag, føler jeg mig tit bare træt. Det er slet ikke det samme som ritualer på teatret. Der er rammerne måske nok konventionelle, men indenfor dem er der en stor frihed. Du arbejder på det hver dag, forsøger at få det til at leve. Det er ligesom livet. Det er faktisk en meget bedre træning i at leve end film er! Måske er det derfor man på filmset kan møde gamle teaterskuespillere, der har en særlig ynde og selvtillid, mens de fleste filmskuespillere - også de helt store - oftest er nervevrag.